

Nr 15.

Ankom till riksdagens kansli den 23 november 1918 kl. 6 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående extra krigstidstillägg för senare halvåret av 1918 åt lärarpersonalen vid privatläroverken jämte i ärendet väckta motioner.

Uti en till riksdagen avlåten, den 25 oktober 1918 dagtecknad proposition (nr 9), vilken hänvisats till förberedande behandling av första särskilda utskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels för beredande under tiden från och med den 1 juli till och med den 31 december 1918 av extra krigstidstillägg åt sådana befattningshavare, som avses i Kungl. Maj:ts kungörelse den 23 november 1917 (Svensk författningssamling nr 857) angående statsbidrag till beredande av tillfällig löneförbättring under år 1918 åt vissa lärare vid enskilda läroanstalter, å extra tilläggsstat för år 1918 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag å 210,000 kronor;

dels förklara, att det extra krigstidstillägget skall i sin helhet gäldas av statsmedel samt utgå enligt följande grunder:

1) Delaktighet i det extra krigstidstillägget tillkommer den, som under senare hälften av år 1918 eller någon del av nämnda tid är anställd i egenskap av föreståndare, ämneslärare med full tjänstgöring, timlärare eller övningslärare vid sådan enskild mellanskola, högre flickskola, högre göss- eller samskola eller enskilt lärarinneseminarium, som åtnjuter understöd från det i riksstaten uppförda gemensamma reservationsanslaget till privatläroverk.

2) Det extra krigstidstillägget utgår med följande belopp utöver tillfällig löneförbättring och föreskriven minimiavlöning eller, där föreskrift om minimiavlöning saknas, den avlöning, som för motsvarande tjänstgöring i medeltal utgått under åren 1913—1915:

a) till föreståndare, manlig eller kvinnlig, vid enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium med 150 kronor;

b) till ämneslärare med full tjänstgöring, manlig eller kvinnlig, vid enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium med 150 kronor;

c) till manlig timlärare vid enskild mellanskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium med 6 kronor för veckotimme, dock beträffande lärare vid högre goss- eller samskola endast för det antal veckotimmar, som för vederbörande läroanstalt tagits i beräkning vid bestämmande av det särskilda understödet för anlitande i större omfattning av manliga lärarkrafter;

d) till manlig timlärare vid högre flickskola med 5 kronor för veckotimme;

e) till kvinnlig timlärare vid enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium med 5 kronor för veckotimme;

f) till övningslärare, manlig eller kvinnlig, vid enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium med 5 kronor för veckotimme.

3) Extra krigstidstillägg må icke utgå till befattningshavare, som samtidigt från annan tjänst åtnjuter extra krigstidstillägg av statsmedel, uppgående till minst 150 kronor. Ej heller må befattningshavare, som från annan tjänst erhåller sådant krigstidstillägg till lägre belopp än 150 kronor, för tjänstgöring vid skola av här förevarande art uppbära extra krigstidstillägg till högre belopp än att det sammanlagda tillägget uppgår till högst 150 kronor;

dels ock besluta, att i fråga om det extra krigstidstillägget skall i övrigt i tillämpliga delar gälla vad angående den tillfälliga löneförbättringen finnes stadgat i omförmälda kungörelse den 23 november 1917.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokoll.

Motioner.

Med anledning av förevarande proposition hava väckts följande motioner, nämligen

inom *första* kammaren nr 13 av herr *Alexanderson*, vilken hemställt

att riksdagen måtte med bifall i övrigt till förevarande proposition höja de föreslagna krigstidstilläggen i enlighet med överstyrelsens förslag eller alltså med 33 $\frac{1}{3}$ procent; samt

inom *andra* kammaren nr 44 av herr *Waldén*, vilken hemställt, att riksdagen måtte besluta

dels att höja det av Kungl. Maj:t i proposition nr 9 begärda förslagsanslaget till extra krigstidstillägg åt lärarpersonalen vid privatläroverken med 105,000 kronor,

dels förklara, att det extra krigstidstillägget till ifrågavarande befattningshavare skall höjas med ett belopp, som motsvarar femtio procent av det av Kungl. Maj:t föreslagna extra krigstidstillägget.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

I proposition (nr 215) föreslog Kungl. Maj:t 1917 års riksdag att anvisa ett förslagsanslag av 301,300 kronor såsom bidrag till beredande under år 1918 av tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid privatläroverken, att utgå enligt vissa i propositionen angivna grunder.

1917 och 1918
års lagtima
riksdagar.

I två inom riksdagen väckta motioner föreslogs anvisande av medel till tillfällig löneförbättring åt nämnda personal jämväl under år 1917 eller, om detta icke vunno riksdagens bifall, höjning av det i propositionen begärda statsanslaget till tillfällig löneförbättring för beredande av ökning av de till de särskilda lärarna utgående beloppen.

Av principiella skäl ansåg sig riksdagen icke kunna bifalla förslaget om tillfällig löneförbättring för år 1917, men med hänsyn till att riksdagen beviljat medel till krigstidshjälp åt samtliga statstjänare för år 1917, fann sig riksdagen böra bevilja föreståndare och ämneslärare med full tjänstgöring vid ovanberörda läroanstalter krigstidshjälp med angivet belopp för år 1917.

Beträffande tillfällig löneförbättring åter för år 1918 till sagda lärarpersonal anvisade riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts framställning på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag av 275,000 kronor såsom bidrag till beredande under år 1918 av tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid enskilda mellanskolor, högre flickskolor, högre goss- och samskolor samt enskilda lärarinneseminarier att utgå enligt följande grunder:

1) Delaktighet i den tillfälliga löneförbättringen tillkommer den, som under år 1918 eller någon del av nämnda år är anställd i egenskap av föreståndare, ämneslärare med full tjänstgöring, timlärare eller övningslärare vid sådan enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola eller enskilt lärarinneseminarium, som åtnjuter understöd från

det i riksstaten uppförda gemensamma reservationsanslaget till privatläroverk.

2) Den tillfälliga löneförbättringen utgår med följande belopp utöver föreskriven minimiavlöning eller, där föreskrift om minimiavlöning saknas, utöver den avlöning, som för motsvarande tjänstgöring i medeltal utgätt under åren 1913—1915:

a) till föreståndare, manlig eller kvinnlig, vid enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium med 300 kronor för år;

b) till ämneslärare med full tjänstgöring, manlig eller kvinnlig, vid enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium med 300 kronor för år;

c) till manlig timlärare vid enskild mellanskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium med 12 kronor för veckotimme, dock beträffande lärare vid högre goss- eller samskola endast för det antal veckotimmar, som för vederbörande läroanstalt tagits i beräkning vid bestämmande av det särskilda understödet för anlitande i större omfattning av manliga lärarkrafter;

d) till manlig timlärare vid högre flickskola med 10 kronor för veckotimme;

e) till kvinnlig timlärare vid enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium med 10 kronor för veckotimme;

f) till övningslärare, manlig eller kvinnlig, vid enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium med 10 kronor för veckotimme;

dock att för de under c)—f) omnämnda grupper av lärare tillfällig löneförbättring icke må utgå till den, som samtidigt från annan tjänst åtnjuter tillfällig löneförbättring av statsmedel, uppgående till minst 300 kronor, samt att den befattningshavare, som från annan tjänst erhåller sådan löneförbättring till lägre belopp än 300 kronor, må för tjänstgöring vid skola av här förevarande art uppbara tillfällig löneförbättring allenast till så stort belopp, att den sammanlagda löneförbättringen uppgår till högst 300 kronor för år.

3) Till ifrågakvarande tillfälliga löneförbättring bidrager staten med två tredjedelar av det för varje fall bestämda beloppet, under villkor att den återstående tredjedelen tillskjutes av kommun eller enskilda donatorer eller utgår av medel, som eljest stå till vederbörande läroanstalts förfogande.

I anslutning till dessa grunder utfärdades den 23 november 1917

kungörelse rörande statsbidrag till beredande av ifrågavarande tillfälliga löneförbättring.

Från och med år 1919 har riksdagen därjämte beviljat lönetillägg, som utgöra dubbla beloppen av de för närvarande utgående.

Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag avser att bereda extra krigstids- tillägg åt ifrågavarande personal för senare halvåret 1918. Som skäl för att nu föreslå extra krigstidstillägg utöver redan av riksdagen beviljad tillfällig löneförbättring, har departementschefen anfört, att den under 1918 års senare hälft inträffade prisstegringen varit av sådan omfattning, att densamma näppeligen kunnat förutses, då fråga förelåg om tillfällig löneförbättring för privatläroverkens lärarpersonal för år 1918.

Kungl. Maj:ts
förslag.

Beträffande beloppet av detta extra krigstidstillägg har Kungl. Maj:t föreslagit, att detsamma skall utgå med ett belopp, motsvarande hälften av den redan beviljade tillfälliga löneförbättringen för år 1918 i dess helhet.

I enlighet härmed skulle alltså föreståndare, manlig eller kvinnlig, samt ämneslärare med full tjänstgöring, manlig eller kvinnlig, komma i åtnjutande av extra krigstidstillägg till belopp av 150 kronor för senare halvåret av 1918. Manlig timlärare vid enskild mellanskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium skulle för sagda tid erhålla 6 kronor för veckotimme, dock beträffande lärare vid högre goss- eller samskola endast för det antal veckotimmar, som för vederbörande läroanstalt tagits i beräkning vid bestämmande av det särskilda understödet för anlitande i större omfattning av manliga lärarkrafter. För manlig timlärare vid högre flickskola samt för kvinnlig timlärare ävensom för övningslärare, manlig eller kvinnlig, vid enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola och enskilt lärarinneseminarium skulle det extra krigstidstillägget utgöra 5 kronor för veckotimme. De i de kungjorda bestämmelserna rörande 1918 års tillfälliga löneförbättring förekommande inskränkningarna rörande sådan förbättring för den, som samtidigt från annan tjänst åtnjuter tillfällig löneförbättring av statsmedel, ha ansetts böra äga motsvarande tillämpning å det nu ifrågasatta extra krigstidstillägget.

Till den tillfälliga löneförbättringen bidrager staten med två tredjedelar av det för varje fall bestämda beloppet, under villkor att den återstående tredjedelen tillskjutes av kommun eller enskilda donatorer eller utgår av medel, som eljest stå till vederbörande läroanstalts förfogande. En motsvarande fördelning beträffande det extra krigstidstillägget har av praktiska skäl icke av Kungl. Maj:t nu ifrågasatts, i det att kommunernas inkomst- och utgiftsstaten för år 1918 för länge sedan äro fastställda,

utan att medel för ändamålet kunnat beräknas. Hela detta tillägg skulle fördenskull utgå av statsmedel.

Kostnaderna för utbetalande av extra krigstidstillägg enligt denna proposition har av Kungl. Maj:t beräknats till 210,000 kronor.

Utskottets
yttrande.

Då utskottet beträffande statens befattningshavare ansett sig böra föreslå förhöjningar i de av Kungl. Maj:t ifrågasatta extra krigstidstilläggen, har utskottet jämväl i fråga om denna personal funnit sig i likhet med motionärerna kunna gå något utöver Kungl. Maj:ts förslag. I anslutning till det i motionen nr 13 i första kammaren av herr Alexander-son framlagda yrkandet får utskottet i fråga om beloppen av de extra tilläggen föreslå en höjning med $33\frac{1}{3}$ procent, varigenom till föreståndare och ämneslärare med full tjänstgöring skulle utgå ett extra krigstidstillägg med 200 kronor samt till tim- och övningslärare procentuellt motsvarande tillägg.

Den kostnadsökning, som ett bifall till utskottets förslag skulle medföra, belöper sig till 70,000 kronor. Hela kostnaden för extra krigstidstillägg åt privatläroverkens lärarpersonal skulle alltså uppgå till 280,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i anledning av förevarande proposition och herr Waldéns motion nr 44 i andra kammaren samt med bifall till herr Alexandersons motion nr 13 i första kammaren

A. för *beredande* under tiden från och med den 1 juli till och med den 31 december 1918 *av extra krigstidstillägg åt sådana befattningshavare, som avses i Kungl. Maj:ts kungörelse den 23 november 1917 (Svensk författningssamling nr 857) angående statsbidrag till beredande av tillfällig löneförbättring under år 1918 åt vissa lärare vid enskilda läroanstalter, å extra tilläggsstat för år 1918 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag å 280,000 kronor;*

B. besluta, att det extra krigstidstillägget skall i sin helhet gäldas av statsmedel samt utgå enligt följande grunder:

1) Delaktighet i det extra krigstidstillägget tillkommer den, som under senare hälften av år 1918 eller någon del av nämnda tid är anställd i egenskap av före-

ståndare, ämneslärare med full tjänstgöring, timlärare eller övningslärare vid sådan enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola eller enskilt lärarinneseminarium, som åtnjuter understöd från det i riksstaten uppförda gemensamma reservationsanslaget till privatläroverk.

2) Det extra krigstidstillägget utgår med följande belopp utöver tillfällig löneförbättring och föreskriven minimiavlöning eller, där föreskrift om minimiavlöning saknas, den avlöning, som för motsvarande tjänstgöring i medeltal utgått under åren 1913—1915:

a) till föreståndare, manlig eller kvinnlig, vid enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium med 200 kronor;

b) till ämneslärare med full tjänstgöring, manlig eller kvinnlig, vid enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium med 200 kronor;

c) till manlig timlärare vid enskild mellanskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium med 8 kronor för veckotimme, dock beträffande lärare vid högre goss- eller samskola endast för det antal veckotimmar, som för vederbörande läroanstalt tagits i beräkning vid bestämmande av det särskilda understödet för anlitande i större omfattning av manliga lärarkrafter;

d) till manlig timlärare vid högre flickskola med 6 kronor 70 öre för veckotimme;

e) till kvinnlig timlärare vid enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium med 6 kronor 70 öre för veckotimme;

f) till övningslärare, manlig eller kvinnlig, vid enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium med 6 kronor 70 öre för veckotimme.

3) Extra krigstidstillägg må icke utgå till befattningshavare, som samtidigt från annan tjänst åtnjuter extra krigstidstillägg av statsmedel, uppgående till minst

200 kronor. Ej heller må befattningshavare, som från annan tjänst erhåller sådant krigstidstillägg till lägre belopp än 200 kronor, för tjänstgöring vid skola av här förevarande art uppbära extra krigstidstillägg till högre belopp än att det sammanlagda tillägget uppgår till högst 200 kronor;

C. besluta, att i fråga om det extra krigstidstillägget skall i övrigt i tillämpliga delar gälla vad angående den tillfälliga löneförbättringen finnes stadgat i omförmälda kungörelse den 23 november 1917.

Stockholm den 23 november 1918

På utskottets vägnar:
JOHAN BECK-FRIIS.

Närvarande: se under utskottets utlåtande nr 3.
